

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЗС УКРАЇНИ У РЕСПУБЛІЦІ ІРАК

У статті розглядаються проблеми організації інформаційно-пропагандистського забезпечення діяльності підрозділів Збройних Сил України при виконанні завдань у складі міжнародних сил в Іраку.

Ключові слова: інформаційно-пропагандистське забезпечення, миротворчі операції.

В статье рассматриваются проблемы организации информационно-пропагандистского обеспечения деятельности подразделений Вооруженных Сил Украины при выполнении заданий в составе международных сил в Ираке.

Ключевые слова: информационно-пропагандистское обеспечение, миротворческие операции.

Досвід міжнародних миротворчих операцій (ММО) у різних регіонах світу свідчить, що ефективність їх проведення в значній мірі залежить не лише від рівня економічної могутності країни, морально-психологічного стану підрозділів, моральних та психічних якостей військовослужбовців, які беруть участь у операціях, але й інформаційно-пропагандистської діяльності органів державного і військового управління. Останній сфері і присвячена дана стаття. Оскільки на відведеній площі неможливо повністю розкрити спектр проблем інформаційно-пропагандистського забезпечення ММО зупинимось лише на деяких з них.

Інформаційно-пропагандистське забезпечення (ІПЗ) згідно існуючих керівних документів являє собою систему цілеспрямованих заходів щодо формування у особового складу миротворчих підрозділів стійкого і керованого морально-психологічного стану на підставі оперативного інформування військовослужбовців про зміст воєнно-політичної, оперативної і морально-психологічної обстановки в країнах проведення операцій та в конкретних зонах відповідальності; про завдання, що покладені на миротворчі підрозділи та умови їх виконання. Його головною метою є підтримання високого рівня морального та психічного стану військовослужбовців, забезпечення бездоганного виконання ними своїх службових обов'язків.

Сучасні бойові статuti, настанови ЗС України не враховують особливостей виконання миротворчих завдань, відстають від мінливих правових і воєнно-теоретичних

основ миротворчої діяльності. Під час повсякденної життєдіяльності війська (сили) готуються до ведення бойових дій (операцій) в їх класичних формах і способах. Аналогічною є ситуація з організацією і проведенням інформаційно-пропагандистського забезпечення військових миротворчих контингентів. Кожна миротворча операція має унікальний характер. Існуючі документи в гуманітарній сфері – Концепція гуманітарного і соціального розвитку у Збройних Силах України, затверджена Указом Президента України від 12 січня 2004 року № 28/2004, Концепція морально-психологічного забезпечення підготовки та ведення операцій (бойових дій) Збройних Сил України, Концепція організації міжнародного співробітництва у Збройних Силах України – містять лише загальні підходи і не дають відповіді на конкретні питання інформаційно-пропагандистської діяльності військових підрозділів в умовах виконання конкретних бойових завдань. Така ситуація створює значну проблему зокрема для командирів миротворчих формувань, офіцерів виховних структур.

Необхідність врахування цього в Україні загострена ще й тим, що частина населення скептично, а подекуди і негативно ставиться до участі українських громадян в закордонних військових акціях.

Питання всебічної підготовки та забезпечення участі з'єднань і частин Збройних Сил України у міжнародних миротворчих операціях привернули значну увагу військових фахівців України та іноземних дослідників.

Соціально-правові питання

Одна група авторів займалася вивченням різних видів забезпечення. Гончаренко М.Т., Гудима В.М., Кузьмук О.І., Шкідченко В.П., Собков В.В., Сендал Е., Нікітюк В.О., Степанов Е.А., Корчинські Г., Краснов А., Пальчук М.М., Перепелиця Г.М. та ін. розглядали питання історії миротворчого процесу, створення спільних миротворчих підрозділів, правових і організаційних питань діяльності, завдання підрозділів під час застосування в складі багатонаціональних сил [1-4]. Предметом розгляду авторів цієї групи були загальні принципи та вимоги щодо сучасних ММО, види підготовки українських миротворчих контингентів. Аналізувалися основні документи, які розробляються під час підготовки до участі у ММО, проблеми оперативної і технічної сумісності, яка б забезпечувала мінімальний рівень взаємодії між військовими контингентами різних країн, пріоритетні напрями роботи та висновки щодо основних тенденцій сучасного миротворчого процесу.

Інші автори розглядали проблеми забезпечення в інформаційній та гуманітарній сфері. Наприклад, Шейко Ю. та Андрюшин О. висвітлювали дії підрозділів ЗС України у складі миротворчих контингентів ООН під час виконання миротворчих завдань у Лівані [5]. Автори посилаючись на Концепцію морально-психологічного забезпечення підготовки і ведення операцій (бойових дій) вважали, що цей документ не в повній мірі відповідає завданням якісної підготовки миротворців. Підходи Концепції МПЗ не зовсім підходять для забезпечення дій підрозділів ЗС України у миротворчих операціях, вони повинні уточнюватися і відображатися у інших документах Генерального штабу ЗС України. Прийняття Концепції гуманітарного і соціального розвитку також не вирішило проблеми, оскільки сфера її застосування більше стосується повсякденної діяльності військ (сил).

Таким чином вразливо виглядає наявний недостатній стан військово-наукового супроводження підготовки миротворчих підрозділів Збройних Сил України, в тому числі їх інформаційно-пропагандистського забезпечення. В наслідок цього створюються суттєві проблеми для українських миротворців

з перших кроків підготовки до виконання миротворчих завдань, штучні небажані труднощі.

Ведучи мову про інформаційно-пропагандистське забезпечення, слід мати на увазі величезну мінливість його форм.

Виходячи з особливостей завдань, які покладались в Іраку на бригади кожної ротації, та суспільно-політичної обстановки, формувались і удосконалювались структури на які покладалось інформаційно-пропагандистське забезпечення.

Своєчасне виявлення загроз інформаційного характеру на ранніх стадіях їх появи, проведення всебічного аналізу загроз, доповідь командуванню бригади з рекомендаціями стосовно нейтралізації, оцінка ступеню впливу на місцеве населення політичних партій, релігійних рухів, громадських організацій та їх лідерів, рівня їх авторитету та підтримки пересічними іракцями, спроможності їх впливати на перебіг подій та зміну обстановки в м. Аль-Кут та провінції Васіт, створення відповідного банку даних, такий широкий спектр проблем постав перед нашими миротворцями. Важливість їх вирішення вимагало безпосередньої опіки командування бригади, заступника з гуманітарних питань. У складі 5 *омбр* таку діяльність здійснювали безпосередньо командування бригади. Для поширення інформованості місцевого населення про діяльність українських військовослужбовців на території Іраку під час першої ротації було створено і розгорнуто практичну діяльність *позаштатної групи психологічних операцій*.

В подальшому в складі 6 та 7-ої *омбр* було створено *відділення по зв'язках з громадськістю*. Обов'язками відділення по зв'язках з громадськістю було визначено:

- робота із засобами масової інформації;
- організація та підготовка матеріалів і виступів посадових осіб в місцевих ЗМІ з метою пояснення населенню завдань українського миротворчого контингенту.

Практична діяльність фахівців відділення полягала у постійних системних контактах з представниками всіх місцевих політичних і релігійних партій та рухів, нерелігійних організацій, навчальних закладів, керівників державних структур, силових формувань.

Соціально-правові питання

Крім ретельного вивчення всіх сфер громадського життя та виявлення можливих загроз, важливим завданням було створення позитивного іміджу нашої держави, українського миротворчого контингенту. З метою налагодження та проведення конкретних заходів з питань взаємодії в організаційно-штатну структуру 6, 7 бригад було введено відділ підтримки урядових структур. До його складу включено фахівців різних спеціалізацій та відповідних служб – фінансової, медичної, тилу, будівництва тощо.

Морально-психологічне забезпечення в бригаді першої ротації (5 омбр) здійснював відділом роботи з особовим складом. В склад 6-ої бригади були введені штатні посади офіцерів з гуманітарних питань в батальйонах та практично в усіх ротах, розгорнуто редакцію бригадної багатотиражної газети у вигляді редакційно-видавничої групи.

Інформаційно-пропагандистського забезпечення діяльності миротворчого контингенту проводилося, в основному, за такими напрямками:

Створення та підтримання позитивного іміджу українського миротворчого контингенту ЗС України серед місцевого населення, що допомагало підтримувати обстановку безпеки навколо наших підрозділів, локалізувати дії терористичних груп на підконтрольній території. У даному напрямку вирішувались наступні завдання:

– важливим завданням було *встановлення та підтримання зв'язків з органами місцевої влади, лідерами політичних партій і громадських організацій.*

– *співпраця з місцевими засобами масової інформації.* Офіцерами *позаштатної групи психологічних операцій* проводилась робота щодо співпраці з місцевими засобами масової інформації по інформаційно-пропагандистському впливу на місцеве населення. Розроблено та віддруковано п'ять видів інформаційних листівок для розповсюдження серед місцевого населення з метою висвітлення правдивої та об'єктивної інформації про діяльність українського військового контингенту та протидії розповсюдженню чуток. Їх кількість склала 230 тисяч примірників.

– *розгортання та робота прес – центру.* *Прес – центр* – це офіційний орган інформування для військових і цивільних журналістів робота якого спрямована на зовнішню комунікацію, створення позитивного медіа-контексту висвітлення миротворчої діяльності наших підрозділів в українських і зарубіжних засобах масової інформації.

Таким чином, створення позитивного іміджу українського миротворчого контингенту, підтримання надійних зв'язків з владою вважалось важливим завданням. Це дозволяло підтримувати обстановку безпеки навколо наших підрозділів, локалізувати дії терористичних груп та було надійним гарантом безпеки особового складу під час виконання ним завдань в межах зони відповідальності

Другим напрямком було *інформаційне забезпечення особового складу.* З метою його реалізації виконувались наступні завдання:

– під час першої ротації було розпочато, а під час подальших ротацій продовжувався активний *моніторинг суспільно-політичної обстановки*, що склалась в регіоні, безпосередньо в провінції Васіт та у прикордонні з Іраном. Інформація уточнювалась на офіційних зустрічах з місцевими лідерами провінції, збиранням та аналізом даних про СПО займались військовослужбовці механізованих підрозділів та військової поліції під час патрулювання.

Зібрана інформація використовувалась для *безпосередньо інформаційного забезпечення особового складу*, що здійснювалось щоденно перед початком та після виконання кожної задачі впродовж 10-15 хвилин. Оперативне інформування особового складу про зміни в обстановці, події в зоні відповідальності проводились щоденно в ранковий час та години прийняття їжі (в їдальні). Більш складною була організація інформування особового складу патрулів та конвоїв, тут вона мала випадковий характер.

– *організація та проведення гуманітарної підготовки.* Організація та проведення гуманітарної підготовки з особовим складом бригади забезпечувала необхідними знаннями щодо менталітету населення, стереотипів мислення, культури народу, здійснювалась на

Соціально-правові питання

підставі наказу командира бригади “Про організацію гуманітарної підготовки, інформаційного забезпечення та культурно-виховної, просвітницької роботи з особовим складом”. Заняття з особовим складом контрактної служби (вільним від несення бойового чергування) проводились один раз на тиждень по дві години.

Крім цього у зоні відповідальності наших миротворців видавалась *дивізійна газета “Миротворець”*. Її проблематика була присвячена:

- висвітленню виконання миротворчих завдань у зоні відповідальності;
- публікувались звернення командування *омбр* до особового складу;
- відображались різні аспекти співробітництва між українськими миротворцями і структурами місцевого самоврядування;
- відображувались повсякденна діяльність, побут і культурний відпочинок військовослужбовців.

Третім напрямом інформаційно-пропагандистської діяльності було *забезпечення культурних та духовних потреб військовослужбовців*. Для цього виконувались завдання з:

- *культурно-виховної роботи та організації дозвілля* з військовослужбовцями, яка була територіально зосереджена в казармах особового складу, дещо в довідково-інформаційних центрах. Для офіцерів працював офіцерський клуб. Оформлена наочна агітація на усіх місцях проживання особового складу.

- *забезпечення технічними засобами пропаганди (ТЗП)* бригади першої ротації (5 *омбр*) здійснено штатними та додатковими ТЗП. Крім того, особовий склад на власні кошти здійснював закупівлю у місцевого населення комплекти супутникового телебачення.

Під час подальших ротацій бригаду було поповнено оновленими технічними засобами.

Отже, застосування комплексу заходів ПЗ відповідно до його складових значно сприяло підтриманню і зміцненню достатньо високого рівня морально-психологічного стану особового складу бригад всіх ротацій впродовж 2003 – 2005 років.

Разом з тим, ПЗ підготовки та виконання миротворчих завдань мали ряд недоліків. Основні з них:

- через відсутність повної інформації про діяльність військовослужбовців в Іраку, особовий склад не мав чіткого уявлення про свої майбутні завдання;

- доставка періодичних видань з України була дуже нерегулярною;

- іноді військовослужбовців обурювали грубі помилки під час висвітлення подій, що відбуваються з українськими військовослужбовцями у засобах масової інформації в Україні;

- особовий склад був незадоволений існуючою системою нагородження військовослужбовців урядовими нагородами за виконання бойових завдань („...для того щоб нагородили треба або померти, або бути важко пораним”);

- серед учасників ММО викликає незадоволення той факт, що їхній досвід виявляється не затребуваним, неопублікованим і з ним не ознайомлені широкі верстви українського військовослужбовців. Відповідно до цього здобутки (і аналіз недоліків) ПЗ ММО стають надбанням лише тих, хто залучається до чергової ротації. Але поступове звільнення їх зі збройних сил, перехід на інші місця служби призведе до такого ж стану справ як із досвідом війни в Афганістані, що достатнім чином не опрацьований і лише зараз через півтора десятка років починає служити (і то головним чином в Росії) для використання при веденні бойових дій в умовах анти партизанської війни [6].

На нашу думку, з метою покращення ПЗ миротворчої діяльності доцільно:

- налагодити постійний обмін всебічною інформацією з миротворчими підрозділами за кордоном з метою своєчасної корекції процесу підготовки. До цієї роботи доцільно залучати військовослужбовців, які вже виконували завдання у складі миротворчих сил;

- з метою агітації бажаних проходити службу у миротворчих підрозділах, особливо в „горячих точках”, доцільно періодично, на високому професійному рівні знімати рекламні фільми про життєдіяльність наших миротворців і демонструвати їх на

Соціально-правові питання

центральної та місцевих каналах, а не тільки у військових програмах.

- було б доцільне нагороджувати усіх військовослужбовців українських миротворчих контингентів відповідними державними нагородами за виконання миротворчої місії.

Отже, на підставі наведеного можна стверджувати, що інформаційно-пропагандистське забезпечення повинно не тільки залишатися однією з головних складових морально-психологічного забезпечення підготовки і участі особового складу і персоналу у миротворчих операціях, а

його роль, враховуючи значне зростання у операціях гуманітарних, морально-етичних, етнопсихологічних чинників, суттєво підвищується. Воно має здійснюватися у тісній взаємодії з іншими видами забезпечення миротворчих сил.

Окремими напрямками подальших науково-педагогічних досліджень, які потребують науково-методичного обґрунтування, може бути подальший розвиток та обґрунтування інноваційних форм і методів ПЗ миротворчої діяльності на основі сучасних концепцій.

Література

1. Шкідченко В. П. Деякі шляхи подальшого розвитку нормативно-правової бази забезпечення воєнної безпеки України // Наука і оборона. – 2000. – № 3. – С. 3-10.
2. Кузьмук О. І. Миротворча діяльність у спектрі пріоритетних функцій Збройних Сил України XXI сторіччя // Наука і оборона. – 2001. – № 4. – С. 3-17.
3. Кузьмук О. І. На варті миру і міжнародного правопорядку // Народна армія. – 2002. – 22 травня.
4. Собков В. Участь України у миротворчих та рятувальних операціях за кордоном // Військо України. – 2001. – №9-10 – С. 4-6.
5. Шейко Ю., Андрушин О. Специфіка миротворчих дій та їх морально-психологічне забезпечення // Слава і честь. – 2002. – С. 10-16.
6. Трусов Є. В., Кочерган Я. М. Інформаційно-пропагандистське забезпечення Збройних Сил України: теорія і практика // Збірник наукових праць. – К, ВГІ НАОУ, 2002. – № 5(32).

*Irina Huzenko a teacher of the
moral-psychological department*

THE ORGANIZATION OF THE INFORMATION PROPAGANDIST SUPPLY OF THE PEACEKEEPING ACTIVITY OF THE UKRAINIAN ARMY UNITS IN THE REPUBLIC OF IRAQ.

The unsatisfactory state of the military scientific and information propagandist supply of the Ukrainian peacekeeping units looks very impressible. As the result core problems and difficulties appear from the first steps in the preparation of units for the peacekeeping missions.

Speaking about information propagandist supply we must take into consideration a great variety of its forms. Concerning the specification of the missions of every rotation and also social and political situation in the country the structures of the information propagandist supply were being formed and improved.

In this article some problems of the organization of the info-propagandist supply for the activity of the Ukrainian Armed Forces' Units in cooperation with international Forces in Iraq were examined and several recommendations for the improvement of moral-psychological atmosphere were given.

Key words: info-propagandist supply, peacemaking operations.